

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií a environmentálních studií

Sarah SOCKELOVÁ

**Zelené certifikace jako cesta k vytvoření udržitelné
sítě: případová studie Vancouver Island Green
Business Collective**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne:

.....

Podpis

Poděkování

Ze všeho nejvíce děkuji Doc. RNDr. Pavlu Nováčovi, CSc. za vstřícný přístup, podporu a odborné vedení které mi pomohlo při vypracování této diplomové práce.

Mé velké poděkování patří také organizaci Synergy Enterprises za poskytnutí cenných informací a otevřenost, dále pak jednotlivým podnikům a městské radě za ochotu poskytnutí rozhovorů a postřehů o programu VIGBC k podpoření mého výzkumu.

Na závěr patří obrovské díky mé rodině za nezdolnou podporu mého dlouholetého studia a jejich nesmírnou důvěru.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Sarah SOCKELOVÁ
Osobní číslo: R180318
Studijní program: B1301 Geografie
Studijní obor: Mezinárodní rozvojová studia
Téma práce: Zelené certifikace jako cesta k vytvoření udržitelné sítě: případová studie Vancouver Island Green Business Collective
Zadávající katedra: Katedra rozvojových a environmentálních studií

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce bude zaměřena na téma zelených certifikací pro podniky a jejich roli v utváření udržitelné sítě. Pozornost bude věnována certifikačnímu programu Vancouver Island Green Business Collective (VIGBC) v kanadském městě Victoria, který si klade za primární cíl pomoci podnikům s šetrnějším zacházením vůči životnímu prostředí, adresovat environmentální problematiku veřejnosti a vytvořit udržitelnou síť nejen mezi podniky samotnými, ale propojit je s celou komunitou.

Rozsah pracovní zprávy: 10 – 15 000 slov
Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

Condon, P. M. (2010). Seven rules for sustainable communities: *Design strategies for the post-carbon world*; Roseland, M. (2012). Toward sustainable communities: *Solutions for citizens and their governments*; Nováček, P. (2010) Udržitelný rozvoj. Olomouc: Univerzita Palackého.; Friend, G., Kordesch, N., & Privitt, B. (2009). *The truth about green business*. Upper Saddle River, NJ: FT Press.

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2020
Termín odevzdání bakalářské práce: 25. dubna 2021

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vztahem zelených certifikací pro podniky a udržitelnou sítí v urbánní komunitě. Práce přibližuje základní pojmy jako je udržitelný rozvoj, cirkulární ekonomika, udržitelná síť či zelené certifikace. Dále se zabývá vztahem jednotlivých aktérů v rámci udržitelné sítě a také zodpovědností samotných podniků. Odkrývá poté to, jak funguje program Zelených certifikací VIGBC v rámci města Victoria v Kanadě. Výzkum je doplněn o rozhovory s jednotlivými aktéry místní udržitelné sítě, tedy s organizací implementující program VIGBC, dále s certifikovanými malými a středními podniky, a nakonec s městskou radou pro udržitelný rozvoj. Rozhovory byly vedeny pro zjištění o fungování a možných limitů programu. Na závěr je provedena diskuse nad výsledky výzkumného šetření z pohledu výzkumníka.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj, cirkulární ekonomika, zodpovědný podnik, zelené certifikace, udržitelná síť, greenwashing, tripple bottom line, ekoznačení

Abstract

The bachelor thesis deals with the relationship between green certifications for companies and a sustainable network in the urban community. The work introduces basic concepts such as sustainable development, circular economy, sustainable network or green certification. The work also deals with the relationship of individual actors within a sustainable network and also the responsibility of the businesses themselves. It also reveals how the existing green certification program VIGBC works within the City of Victoria in Canada. The research is supplemented by interviews with individual actors of the local sustainable network, with the organization implementing the VIGBC program, as well as with certified small and medium sized businesses, and finally with the city council for sustainable development. Interviews were conducted to find out about the functioning and possible limits of the program. Finally, a discussion about the results of the research from the researcher's point of view takes place at the end.

Key words: sustainable development, circular economy, responsible business, green certifications, sustainable network, greenwashing, tripple bottom line, eco-labeling

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	9
SEZNAM ZKRATEK	9
ÚVOD	10
CÍLE PRÁCE	11
METODY PRÁCE	12
1. PROBLEMATIKA UDRŽITELNOSTI V URBÁNNÍM POJETÍ	13
1.1 ÚVOD DO KONCEPTU UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	13
1.2. PŘECHOD Z LINEÁRNÍHO EKONOMICKÉHO SYSTÉMU – CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA.....	16
1.3. UDRŽITELNÁ MĚSTA.....	18
2. UDRŽITELNÁ SÍŤ A ZELENÉ CERTIFIKACE	20
2.1 PŘEDSTAVENÍ UDRŽITELNÉ SÍTĚ A JEJÍCH AKTÉRŮ	20
2.2 ZODPOVĚDNOST PODNIKŮ.....	22
2.3 ZELENÉ CERTIFIKACE PRO PODNIKY	23
VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	25
3. CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	25
3.1 ZÁMĚR VÝZKUMU	25
3.2 UMÍSTĚNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	25
3.3 VÝZKUMNÝ VZOREK PRO POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY	26
3.4 PROVEDITELNOST VÝZKUMU A JEHO LIMITY	26
3.4 ETICKÉ PROBLÉMY VÝZKUMU	26
3.6 KVALITA VÝZKUMU	27
4. PŘÍPADOVÁ STUDIE: VANCOUVER ISLAND GREEN BUSINESS COLLECTIVE (VIGBC)	28
4.1 O PROGRAMU VIGBC.....	28
4.2 OBLASTI ZAMĚŘENÍ ZELENÝCH CERTIFIKACÍ	30
5. VNÍMÁNÍ PROGRAMU VIGBC ZE STRANY AKTÉRŮ UDRŽITELNÉ SÍTĚ 32	
5.1 ORGANIZACE SYNERGY ENTERPRISES.....	32
5.3. MĚSTSKÁ RADA PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ– VICTORIA, KANADA.....	39
6. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	43
ZÁVĚR	44
SEZNAM LITERATURY	46

Seznam obrázků

Obrázek 1: Pilíře udržitelného rozvoje	15
Obrázek 2: Cirkulární vs. lineární ekonomika	17
Obrázek 3: Logo programu VIGBC	28
Obrázek 4: Certifikace VIGBC	29

Seznam zkratk

VIGBC	Vancouver Island Green Business Collective
OSN	Organizace spojených národů
SDGs	Sustainable Development Goals/Cíle udržitelného rozvoje

ÚVOD

V posledních několika letech se města stávají místem koncentrace většiny společnosti. Vysoká koncentrace velké populace lidí ale do měst přináší mimo jiné také vyšší míru konzumu, odpadu a s tím spojené rostoucí využívání přírody. Postupné uvědomění si nutnosti pozměnit nynější konzumní jednání vede k hledání cest, jak naši spotřebu snížit a jak vytvořit z místa, ve kterém žijeme prostor vhodný k životu i pro budoucí generace. I přesto, že spotřeba začíná u nás samotných a jsme za ni taktéž zodpovědní, neméně důležité je zaměřit se i na oblast, která nám onu možnost konzumu zprostředkovává. Právě proto se podniky a služby stávají skupinou, ve které se změnami směrem k udržitelnějšímu jednání budeme zabývat. Aby si ale podnik mohl představit, co je v jeho schopnostech možné měnit, je k tomu také potřeba dodat dostatečné motivace a vzdělání. V tomto by v komunitě mohla podporu představovat samotná města s možností vést podniky směrem k zodpovědnějšímu jednání. Aby bylo udržitelnost možné zajistit v komunitě přímo, je potřeba navíc podpory specialistů a snahy nalézt takové řešení, které toto jednání přenesou právě do té sféry, kde je potřeba nejvíce. Provázanost mezi jednotlivými aktéry lokálně v rámci vymezené městské komunity pro nás tak bude představovat cestu k utváření udržitelné sítě.

Když jsem před rokem navštívila ostrov Vancouver Island, přímo tedy město Victoria, nemohla jsem si jako člověk o udržitelnost se zajímající nepovšimnout, jak zde komunita v těchto směrech působí. Vnímala jsem, jaká je zde mezi jednotlivými podniky zmíněná provázanost, jak na sebe vzájemně odkazují a jakým způsobem je téma udržitelnosti předáváno dále do zdejší komunity. Děli se zde různé události zaměřené na zodpovědnější chování v samotné komunitě a v rámci podniků. Většina těchto událostí byla pak pořádána právě skrze organizaci *Synergy Enterprises* jako součást programu VIGBC – *Vancouver Island Green Business Collective*. Tato čtyři písmena, která byla u většiny mých oblíbených podniků na dveřích mi dala podnět ke zkoumání toho, o co se vlastně jedná. Se snahou zjistit, zda a případně jak program VIGBC udržitelnou síť ve Victorii ovlivňuje, jsem se tedy o organizaci i její projekty zajímat více.

Cíle práce

Tato práce si klade za cíl zamyslet se nad rolí zelených certifikací pro podniky v rámci pojetí udržitelné sítě ve městech a analyzovat certifikační program *Vancouver Island Green Business Collective* (VIGBC) v kanadském městě Victoria, na jehož základě bychom si měli vytvořit představu o fungování zelených certifikačních programů i z pohledu jednotlivých aktérů. K porozumění základních souvislostí bude teoretická část věnována konceptualizaci zkoumaných pojmů.

V první kapitole se práce bude zabývat cirkulární ekonomikou a udržitelným rozvojem ve městech. Druhá kapitola následně naváže na utváření udržitelné sítě a jejích komponentů s primárním zaměřením na sféru malých a středních podniků. Dále také uvede koncept zelených certifikací a vlivy s nimi spojenými. Tato část se bude primárně opírat o publikaci *Zodpovědná firma*. Publikaci zpracovali zakladatelé firmy *Patagonia*, která je dnes sice globálním hráčem, co se týče udržitelnosti v oblasti podnikání a jejich produktů, mimo jiné ale radí, jaké kroky ke změně zvolit a proč právě z hlediska malých firem a podniků volit cestu směrem k zodpovědnosti.

Výzkumná část práce bude dále zaměřena na již zmíněný program VIGBC, který v dané lokalitě působí již sedmým rokem. Výzkum bude zaměřen především na oblast města Victoria, ve kterém program sídlí, dále na vnímání udržitelné sítě a zelených certifikací z pohledu podniků, samotné organizace i městské rady pro udržitelný rozvoj. Budou také probrány limity daného programu a poslední část bude věnována výsledkům výzkumného šetření vnímaných ze strany výzkumníka.

Následující výzkumné otázky by nám měli napomoci k dosažení daného cíle práce:

- 1. Jakým způsobem lze vnímat udržitelnou síť ve městech?*
- 2. Jaký význam mají zelené certifikace pro podniky na utváření udržitelné sítě ve městech?*
- 3. Jak je vnímán program VIGBC ze strany jednotlivých aktérů udržitelné sítě ve městech?*

Metody práce

Pro vypracování teoretické části bakalářské práce bude zvolena obecně popisná analýza zkoumaných konceptů, která nám poskytne základnu pro pochopení obsahu výzkumné části. Výzkumná část bude dále prováděna metodikou kvalitativního výzkumu, ve kterém bude využito několika následujících výzkumných technik: případová studie popisného charakteru, analýza na bázi polostrukturovaných rozhovorů a následná diskuse nad výsledky výzkumu. Detailnější popis celého výzkumného šetření je následně uveden ve třetí kapitole této práce.

Případová studie popisného charakteru

V případové studii bude charakterizován program VIGBC, společně s jeho myšlenkou, kategorizací a principem fungování. Jako informační zdroj poslouží internetové stránky zkoumaného programu a dále budou tyto informace získány primárně z rozhovorů s organizací, která program řídí. Okrajově také budou uvedeny oblasti kontrolního seznamu, ve kterých následně dochází k aplikaci prvků zodpovědnějšího jednání a změn v environmentální, ekonomický i sociální prospěch.

Polostrukturované rozhovory

Na základě rozhovorů s výzkumnými vzorky bude vypracována analýza, která nám poskytne informace o vnímání zelených certifikací a udržitelné sítě z pohledu výzkumných vzorků. Výzkumné vzorky bude tvořit organizace poskytující certifikační program, dále certifikované podniky, které v programu VIGBC již jsou, a dále městskou radou pro udržitelný rozvoj ve městě Victoria.

Výsledky výzkumného šetření

V závěru výzkumné části bude vypracována stručná diskuse nad provedenou případovou studií a rozhovory, která by měla poskytnout kritické zamyšlení a pohled nad zkoumanými oblastmi ze strany výzkumníka na základě zjištěných informací z výzkumného šetření.

1. PROBLEMATIKA UDRŽITELNOSTI V URBÁNNÍM POJETÍ

Téma udržitelnosti prochází v posledních několika letech obrovským vzestupem, což můžeme považovat za úspěch v mnoha ohledech. Právě i pro správné pochopení konceptu udržitelné sítě je důležité uvědomit si, co přesně pojem udržitelnost a udržitelný rozvoj znamená, kdo se jím zabývá a proč pro nás jako společnost nabývá čím dál větší důležitosti. Před představením významu udržitelné sítě v městském prostředí a jejího chápání v této práci si nejprve definujeme pojem udržitelného rozvoje, cirkulární ekonomiky a urbánní komunity. Tyto prvky představují pro změnu nastavení v současném systému možné klíčové body pohánějící fungování udržitelné sítě směrem k zodpovědnějšímu jednání jejích jednotlivých aktérů. Vymezení základních principů tak představuje nezbytnou součást k následnému pochopení rozsahu celé zkoumané oblasti.

1.1 Úvod do konceptu udržitelného rozvoje

Zprávy ohledně současného vývoje a do jisté míry nezodpovědného jednání naší společnosti na nás vyskakují snad ze všech stran. Žijeme v době, kdy jako společnost přírodu převážně drancujeme, zároveň tak měníme i strukturu světa kolem nás a dostali jsme se do fáze konzumní společnosti neboli takové společnosti, která spotřebovává v nadměrné míře bez ohledu na dopady s tím spojené (Chouinard & Stanley, 2014, 23-40). Pokud ale nadále budeme v těchto stopách pokračovat, nezbyvá nám mnoho času k napravení již způsobených škod. V dnešní době již existuje jisté uvědomění a značná snaha jedinců nesoucí stovky podob toto nastavení pozměnit. Navrátit náš vztah k životnímu prostředí do uchopitelných mezí a zvýšit tak naděje a vyhlídky nejen pro další generace do budoucna, ale vytvořit tak vhodnější životní podmínky i nyní pro nás. Definice pojmu udržitelnost v aplikaci na lidskou společnost tedy definuje vyrovnaný vztah člověka vůči přírodě a nese za cíl určitou vytrvalost systému (Nováček, 2010, 217). Rovnováha je ale v tomto vztahu výrazně narušena a lidstvo si to také postupně začíná uvědomovat. Naše uvědomění vychází nejen z projevů změn v klimatickém systému, ale především pomalým docházením jednotlivých zdrojů, jako je například voda, lesy či fosilní paliva (Roseland, 2012, 171). Je však nutné mít na vědomí, že tento vztah nikdy nebude možné zcela vyrovnat a o stoprocentní udržitelnosti tak téměř nikdy mluvit nelze. Vždy zde bude existovat taková míra spotřeby společnosti, která tu původní přírodní převyší a zcela nenahradí (Friend,

Kordessh & Privitt, 2009, 28). Co ale zbývá na nás, je investovat veškeré možné úsilí do toho, abychom na úrovni jedinců udělali co nejvíce pro možnou změnu k lepšímu, a snažili se tak budovat zodpovědnější a udržitelnější komunitu.

Samotné téma nabralo důležitosti již koncem 18. století, kdy probíhaly první snahy převést problematiku udržitelnosti do popředí v globálním měřítku (Nováček, 2010, 216). Praktickou aplikaci udržitelnosti tak pokrývá rozsah udržitelného rozvoje. Myšlenka udržitelného rozvoje vychází ze zájmu lepšího života budoucích generací a byla poprvé zmíněna ve zprávě „*Our Common Future*“ („*Naše společná budoucnost*“) z roku 1987, kde je koncept udržitelného rozvoje definován jako „takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů“ (WCED, 1987). Už z tohoto pojetí nám tedy vychází, že se jedná o výzvu s poměrně výraznou snahou omezit naše nakládání se zdroji na co nejmenší míru.

V současnosti však jednotná definice toho, jak lze udržitelný rozvoj vnímat neexistuje. V této bakalářské práci na téma budeme nahlížet dle dvou základních pohledů, z již zmíněného pojetí udržitelného rozvoje společně s druhým konceptem definovaným na Světovém summitu v Johannesburgu, který stojí především na myšlence, že „udržitelný rozvoj je založen na rovnováze tří pilířů – ekonomického, sociálního a environmentálního“ (OSN, 2002, 1).

1.1.1 Pilíře udržitelného rozvoje

V druhém pojetí konceptu udržitelného rozvoje je zodpovědnější jednání tedy chápáno primárně jako vyváženost mezi jednotlivými pilíři. Podle jeho definice by měli představovat rovnocenné představení, prolínat se a vzájemně se nevyklučovat (Savelyeva & Douglas, 2017, 235). Součástí těchto tří pilířů je ale téměř vždy soubor limitů, které často vedou k vytvoření určitého konfliktu. Konfliktní situace může být například taková, že jeden z pilířů představuje nutnost jednání na úkor toho druhého či třetího, aby dostal možnost být zcela naplněn (Savelyeva & Douglas, 2017, 235). Cílem zkoumání jednotlivých pilířů je poté „najít takové řešení, které ve smyslu udržitelného rozvoje povede k určitému kompromisu v překonání těchto bariér“ (MŽP, 2021). Zkoumané oblasti jednotlivých pilířů nyní krátce uvedeme a graficky je znázorní *obrázek 1*.

Obrázek 1 – Pilíře udržitelného rozvoje (zdroj: autor)

Environmentální pilíř

Za hlavní cíl environmentálního pilíře je považováno zachovat stabilitu, biodiverzitu a odolnost ekosystému (MŽP, 2021). Dodržování těchto cílů by mělo následně vést k vytvoření dostatečně vhodných podmínek pro co nejvyšší možnou ochranu přírodních zdrojů a pro vědomé nakládání s nimi. Z konkrétních příkladů lze zmínit zaměření se na kvalitu vody, kvalitu ovzduší či snižování emisí (INCIEN, 2018, 5). Environmentální pilíř představuje klíčovou roli v udržitelném rozvoji, ale mnohdy je mylně považován za jedinou důležitou součást udržitelného rozvoje a zapomíná se tak na následující dvě neméně důležité složky.

Sociální pilíř

Aby byla zajištěna sociální struktura a její soudržnost, je nutné věnovat pozornost stabilitě v sociální sféře a klást důklad na patřičnou životní úroveň obyvatel (MŽP, 2021). Téma nerovnosti, chudoby, zaměstnanosti, životního minima, úmrtnosti či například očekávané délky života tak představuje popředí řešených problémů (CZSO, 2006, 51-53). Zajištění vhodných životních podmínek pro společnost tak v tomto ohledu zastává významnou část pro zachování udržitelnosti.

Ekonomický pilíř

Hospodářské aktivity v návaznosti na udržitelné jednání jsou snad nejdiskutabilnější oblastí. Mnohdy bývá adresována problematika propojení udržitelnosti a ekonomických hodnot jako oblast náročná k naplnění (MŽP, 2021). Z ekonomického hlediska se nahlíží právě na zásobu zdrojů a na možnosti, jak s nimi nakládat

hospodárněji. Základní oblasti, kterých se ekonomický pilíř dotýká je tak například maximalizace zisku, veřejné rozpočty, hrubý domácí produkt či investice (CZSO, 2006, 49-50).

Společnost se tedy vyvíjí udržitelně, pokud bere v rámci ekonomického růstu v potaz zodpovědné jednání vůči přírodě a problematice týkající se přímo lidí ve společnosti samotné. Cílem je, aby vývoj v některém z pilířů neprobíhal na úkor ostatních (OSN, 2002, 1). Pokud budeme jednat podle těchto zásad, současná generace zanechá následující generaci takovou zásobu zdrojů, která nebude nižší, než má současná generace. Stále se ale opíráme o systém zvaný lineární ekonomika, který představuje právě daný opak podporující naplnění principů udržitelného rozvoje (INCIEN, 2018, 4).

1.2. Přejchod z lineárního ekonomického systému – cirkulární ekonomika

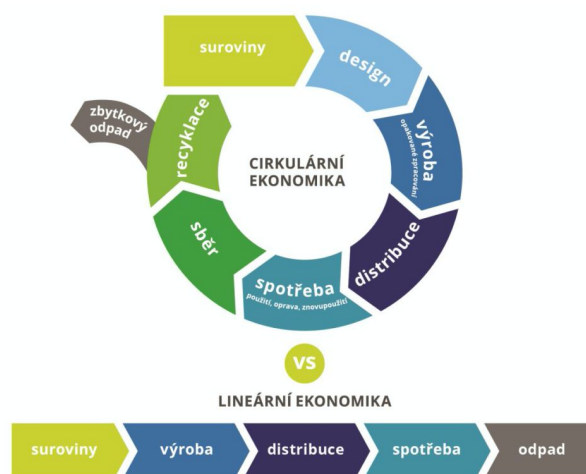
Propojením jednotlivých pilířů a aplikací principů udržitelného rozvoje můžeme krásně podpořit přechod z lineárního systému, ve kterém se v současnosti stále nacházíme, na cirkulární ekonomiku. Tento přechod je graficky znázorněn v *obrázku 2*. Cirkulární ekonomika představuje jakési navrácení k selskému rozumu, které nám dává najevo, že využívání zdrojů a nezodpovědné jednání není bez limitů (INCIEN, 2018, 4).

Už naši předci jednali vůči přírodě i jejím zdrojům s rozmyslem a nebrali z ní více, než je k její obnově potřeba. Jejich jednání bylo založeno zkrátka na tom, aby ekosystém nebyl narušen (Roseland, 2012, 1-33). S průmyslovou revolucí, mechanizací a technologickými pokroky se ale naše přemýšlení v tomto ohledu obrátilo o 180 stupňů. Namísto šetření přírody jsme dostali možnost čerpat z ní stále více, a to téměř bez jakéhokoliv omezení. Tímto vznikl počátek procesu nekontrolovatelného čerpání zdrojů, kde jsme dali přednost jak masové výrobě, tak spotřebě před zodpovědným a rozumným jednáním (Chouinard & Stanley, 2014, 23-40). Zapomínáme, co se s danými doslouženými výrobky děje na konci životního cyklu a čerpáme vesele dál. Takovému systému se říká *lineární ekonomika* (INCIEN, 2018, 6).

Co ale dělat v případě, že bychom se rozhodli s takovým nastavením skoncovat? Proč bychom přece chtěli nadále plýtvat surovinami, které naším drancováním navíc postupně docházejí a nezkusili hledat možná řešení například v odpadu, který mnohdy představuje onen zdroj dále využitelný v mnoha sektorech? Možnost, jak z tohoto systému nalézt cesty ven nabízí právě *cirkulární ekonomika*, díky které se životní cyklus

nejen produktů prodlužuje, ale zároveň se také soustředí na minimalizaci vzniklých odpadů a co nejmenší čerpání zdrojů (European Commition, 2020, 15). Učí nás, jak vědomě uvažovat o tom, co a v jaké míře produkujeme a pomáhá nám tak hledat možná řešení, jak s již použitými zdroji můžeme nakládat stále znovu. Inspirujeme se opět v přirozeném koloběhu přírody, který se nám v posledních několika letech natolik odcizil. Snažíme se od samého počátku předcházet vzniku odpadu tím, že produktům dáme naději v novém využití, a pokud není jiné cesty, snažíme se alespoň o jeho patřičnou eliminaci a recyklaci (INCIEN, 2018, 5).

Cirkulární ekonomika tedy využívá principů udržitelného rozvoje v praxi a aplikuje je do naší společnosti v každodenním životě. Snaží se nahlížet na odpad jako na potenciální zdroj a pokouší se maximálně eliminovat naše zásahy do přírody. Častým problémem se ale stává že jsou informace o možnostech přechodu k tomuto systému málo rozšířeny, a nadále nevyužity (European Commition, 2020, 15). V této chvíli pak přichází odborníci v rámci různých organizací, kteří jednotlivým orgánům s edukací následně mohou pomoci. Netýká se to ale jen odpadů, ale celého vědomého a rozumného jednání v každíčkém aspektu našich životů. Cirkulární ekonomika tak vytváří základní systém, který by měl být v rámci udržitelné komunity podporován.

Obrázek 2 – Cirkulární vs. lineární ekonomika (zdroj: INCIEN, 2021)

1.3. Udržitelná města

V současné době je hlavním představitelem, který se udržitelným rozvojem na globální úrovni zabývá *Organizace spojených národů* (OSN). V roce 2015 převzala OSN jednotlivé výzvy v podobě *Cílů udržitelného rozvoje* (SDGs). Těchto cílů je dohromady 17 a skládají se dále ze 169 podcílů, které mají usnadnit cestu k jejich naplnění do roku 2030 (OSN, 2021). Pod cílem s číslem 11 „*Udržitelná města a obce*“ se skrývá mise „*Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce*“ s primárním účelem především prozkoumat to, co je potřebné k zajištění udržitelnosti v jednotlivých komunitách (OSN, 2021). OSN ale zkoumá naplnění cílů především na úrovni globálního celku a v rozsahu států. Aplikace specifických opatření vedoucích ke změnám v našem jednání už ale stojí na samotných aktérech v rámci těchto států, a je tedy potřeba zařadit udržitelnější jednání lokálně tak, aby globálních cílů mohlo být dosaženo (French et al., 2018). Nejen tedy v rozsahu států, ale dále konkrétněji a lokálněji, v jednotlivých regionech, městech, obcích, a především na nás jedincích samotných stojí celý počátek změny.

Právě města se stala centrem hospodářského rozvoje, a především z tohoto důvodu byl mezi SDGs cíl 11 zařazen (OSN, 2021). Počátky soustředěnosti a přesunu lidí do městských oblastí souvisí s rozvojem industrializace, tedy přechodu od zemědělství k průmyslu a s počínajícím technologickým pokrokem (Condon, 2010, 2). Samotný proces se z demografického hlediska skrývá pod pojmem *urbanizace* (Roseland, 2012, 54). Společně s přemístěním lidí se do měst přesunula též zaměstnanost z primárního sektoru, tedy zemědělství, do sektoru sekundárního, tedy průmyslu a terciárního, tedy služeb a podniků. Služby s podniky pak ve městech začaly tvořit většinové zastoupení v zaměstnanosti (Pospíšil & Závodná, 2014, 61). Urbanizace tak vytvořila prostor k utvoření urbánní komunity neboli lidí sdružujících se ve městech. Pod samotným pojmem komunita si ale můžeme představit mimo jiné obrovskou škálu oblastí. V této práci je za ní považováno seskupení lidí a institucí, kteří se sdružují díky sdílenému prostoru, jsou spojeni geografii, oblastí působení a hlavní myšlenkou je pak vytvoření pocitu jisté sounáležitosti (Roseland, 2012, 12-13).

Urbánní komunita ale mimo jiné představuje místo kolizí udržitelného jednání. S expanzí měst fungujících na bázi systému lineární ekonomiky se začala zvyšovat také zátěž na životní prostředí s alarmujícím nebezpečím právě ve formě vyčerpání zdrojů a rostoucí míry znečištění (Condon, 2010, 10). S vyšším počtem obyvatelstva stěhujícího

se z venkovských oblastí do měst se tak městské oblasti stávají centrem neudržitelného a nestabilního jednání narušující přírodní koloběh. Sílicí podíl lidí ve městech tvoří sílicí nátlak na přírodu, přírodní zdroje a ekologičnost (Condon, 2010, 6). Problematika se týká především přelidněnosti měst, devastace přírody pro vytvoření prostoru k životu jedinců v komunitě, a také například rostoucí závislosti občanů na dopravě, která vzniká především z důvodu výskytu jejich místa bydliště dále od centra měst, kde se ona práce nachází (Roseland, 2012, 156).

Věnování se udržitelnému rozvoji tak představuje možnost napomoci městu negativní aspekty urbanizace zmírnit. Města by se měla zaměřit primárně na programy a vývoj plánů, které podpoří využívání zdrojů energie s rozmyslem, také na management zelených ploch či řízení odpadového hospodářství se správně nastaveným systémem evidencí a třídění odpadu, které bude pro občany zároveň jednoduché k uchopení (INCIEN, 2018, 5). Je důležité věnovat pozornost na vzdělání komunity a zajistit to, co je definované v samotném názvu cíle. *Inkluzivnost*, která znamená, že mají všichni občané v komunitě právo účastnit se dlouhodobého plánování a rozvoje (OSN, 2021). *Bezpečnost* má dále zajistit poskytnutí bezpečného prostoru pro život a nakonec *odolnost*, kde dle ekologické definice „jde o takové množství disturbance, které může daný systém ještě snést, aby se s ní dokázal bez zásadních změn vyrovnat“ (Kyselka, 2014, 19).

Na město tak doléhá obrovské množství povinností, kterých by se k naplnění cílů v jejich prostředí mělo ujmout. Nejen tedy vytvořit plány, ale snažit se je také aplikovat v praxi. Významnou roli může představovat právě přechod k cirkulární ekonomice ve sféře, která má vliv na lokální produkci a konzum nejvíce, tedy podniky (European Commition, 2020, 2). Přechod z lineární ekonomiky na cirkulární v této oblasti poté může zajistit významný krok vpřed a možnou pomoc městům se snížením negativních dopadů urbanizace. Ze strany měst je tak potřeba navázat kontakt s dalšími odborníky a vytvořit v rámci městské komunity udržitelnou síť. Odborníci dále s aplikací prvků cirkulární ekonomiky mohou podnikům pomoci, a městům tak usnadnit cestu k naplnění cílů a zajištění udržitelného rozvoje v dané komunitě (VIGBC, 2021).

2. UDRŽITELNÁ SÍŤ A ZELENÉ CERTIFIKACE

Nyní na téma navážeme konceptualizací urbánní udržitelné sítě, jejich aktérů, uvedeme její souvislost se zodpovědností podniků, a nakonec přiblížíme koncept zeleného certifikačního programu pro podniky.

2.1 Představení udržitelné sítě a jejích aktérů

Právě propojení jednotlivých aktérů podílejících se na krocích k udržitelnému jednání celé komunity pro nás bude představovat pojem udržitelná síť. Aby k tomuto propojení mohlo dojít, je důležité soustředit se na dostatečnou komunikaci městských orgánů s odborníky na cirkulární ekonomiku, a uvědomit si, kde je soustředěno nejvyšší zastoupení komunity, která onu konzumní společnost může ve změně jednání ovlivnit nejvíce. Vysoká koncentrace lidí v sektoru podniků a služeb znamená pravděpodobnost vyššího odnosu znečištění z této oblasti a potenciální prostor pro změnu v tomto jednání (Chouinard & Stanley, 2014, 48-62). Právě proto se pokusíme na tuto oblast zaměřit. Udržitelná síť pro nás tedy ponese propojení jednotlivých aktérů, městských orgánů zabývajících se udržitelným rozvojem, organizací s odborníky, místní podniky a nesmíme zapomenout ani na samotné obyvatele žijící v dané lokalitě, tedy urbánní komunitu.

Městský orgán pro udržitelný rozvoj představuje především základnu pro vytváření strategických plánů a politik, které mohou iniciovat změnu v lokálním měřítku. Často se tyto plány odvíjí od SDGs, tak aby jednotlivých cílů mohlo být nakonec státem dosaženo. Skrze politiku jednotlivých měst lze ovlivnit nastavení například již zmíněného odpadového hospodářství, energetického využívání a podpory lokálnosti (City of Victoria, 2021). Města tak představují základní stavební kámen celé udržitelné sítě, jejího fungování i financování (Synergy Enterprises, 2021). Je ale důležité, aby se do společnosti dané informace o tom, co je možné změnit, a především jak to změnit dostaly. Málokdy má komunita jasnou představu, jaké kroky dělat a jakým způsobem napomoci k naplnění cílů z pohledu jejich každodenního života (French et al., 2018). Město tak hledá cesty, jak problematiku dostat do povědomí širší společnosti v praktickém a snadném využití, aby zmíněné plány byly prospěšné celé komunitě (City of Victoria, 2021).

Organizace s odborníky na cirkulární tematiku mohou s přechodem z lineárního systému na systém cirkulární pomoci. Je důležité, aby organizace měla dostatečnou podporu od města a byl jí poskytnut prostor k vytvoření zázemí, kam podniky či samotní občané pro rady mohou přijít, a na které se mohou spolehnout (French et al., 2018). Mohou pak předávat znalosti jak městům, podnikům, tak samotným jedincům v rámci komunity. Jako příklad lze zmínit neziskové organizace s dobrovolníky, kteří pořádají vzdělávací semináře či vytváří například programy zelených certifikací, o kterých budeme mluvit o něco později (Synergy Enterprises, 2021). Různé organizace se specifikují na různé oblasti a my se nyní zaměříme na sféru podniků v lokálním měřítku, tedy na drobné podnikání.

Terciární sektor – malé a střední podniky a služby neboli drobné podnikání se definicemi odvíjí primárně od počtu zaměstnanců, velikosti majetku či aktiv. (MPO, 2015) Každá země má definici drobného podnikání odlišnou, proto ji konkrétněji budeme definovat až v samotném výzkumném šetření. Malé a střední podniky jsou z lokálního hlediska mnohem těsněji svázány s místní komunitou, a jejich podporou tak můžeme přispívat v rozvoji stability samotných měst (Norman & MacDonald, 2004, 255). Jako první nás může napadnout zejména udržitelné jednání v dodavatelském řetězci, tedy ve formě finálních produktů, které podnik nabízí. Neméně důležité je ale i to, jak podniky nakládají se zdroji ve svých prostorech, jak jednají se zaměstnanci o tématice udržitelnosti, a také jak jednotlivý podnik informuje o zodpovědnějších praktikách spotřebitele dále (VIGBC, 2021).

Urbánní komunita nakonec představuje onu konzumní společnost, která rozhoduje o tom, které produkty a podniky podpoří. Konzumní společnost musí být dostatečně vzdělána, informována a motivována k tomu, aby začala své jednání měnit (Chouinard & Stanley, 2014, 23-40). Pokud tomu takto je, lidé nakonec podpoří pravděpodobně spíše podnik snažící se právě o zodpovědnější nakládání. K uvědomění spotřebitele o tom, kdo a co je daný udržitelnější podnik, nám může napomoci různé ekoznačení, a právě také zelené certifikace.

2.2 Zodpovědnost podniků

Jednotliví aktéři se ovlivňují navzájem a jsou na sobě vzájemně též závislí. Přichází ale otázka, jakým způsobem může být jednání právě v podnikové sféře drobného podnikání ovlivněno ve změně k udržitelnějšímu jednání. Dle autorů Chouinard a Stanley „žádnou oblast lidského podnikání nelze označit za udržitelnou“ (2014, 39) a především tedy „nemáme právo používat slovo udržitelný ve spojení s obchodními aktivitami, jelikož jsme velmi udržitelnému jednání vzdáleni“, namísto pojetí udržitelný tak volí autoři přístup zodpovědný (2014, 40). Zodpovědný podnik pak mění své jednání a stává se klíčovým prvkem na cestě ke změně v celém řetězci dané komunity. V závislosti s tím, jak budou zdroje, jako jsou například fosilní paliva či voda, hůře dostupné, stále dražší a v některých případech pravděpodobně i zcela vyčerpáné, bude růst také nejspíše snaha o změnu v nakládání s nimi. Tím by zároveň měla vzrůst též poptávka po levnějších a šetrnějších praktikách a nejspíše též i poptávka ze strany podniků po pomoci s možnými kroky ke změně (French et al., 2018). Není tedy otázkou s čím a kde začít, ale jak najít společnou cestu a motivaci. Při vzájemné komunikaci podniků s organizací a městem tak může dojít k naplnění požadavků udržitelnosti ze všech stran. Zodpovědná firma by tedy měla nahlížet do oblastí týkajících se ovlivnění využívání zdrojů, dopadů na prostředí kolem nás a komunitu, ve které se nachází (Chouinard & Stanley, 2014, 48-62). Jednoduše by měla jednat ruku v ruce s praktikami, které má město ve svých plánech vytyčené za cíl. Jak tedy podnikat tak, aby to mimo samotné podniky bylo prospěšné i planetě?

Stejně, jako cirkulární ekonomika v udržitelném rozvoji souvisí s propojením tří pilířů, je tomu tak i u podnikatelské sféry. Toto propojení se zde skrývá pod pojmem *triple bottom line* neboli *propojení trojí zodpovědnosti* týkající se sociální sféry, kam spadá sociální kapitál, a tedy zodpovědné jednání vůči jednotlivcům, dále environmentální sféry, kde představuje zásadní roli jednání s ohledem na životní prostředí a sféry ekonomické, kde se klade důraz především na ekonomickou prosperitu podniků (Norman & MacDonald, 2004, 243-262). Je to proces, který je v podnikání nutné zahrnout z hlediska dlouhodobého úspěchu zodpovědnějšího jednání. Oblasti, kterých se toto zaměření týká tak může být například volení energeticky vhodnějších alternativ, vzdělávání zaměstnanců, hledání cest k šetrnějšímu nakládání s vodou, snaha o snížení odpadu a o dostatečnou recyklaci (Norman & MacDonald, 2004, 243-262). Dále je důležité zaměřit se na samotný životní cyklus produktů a omezit tak nadměrnému

využívání zdrojů od samého počátku. Neméně důležitou roli také hraje podpora lokálních zdrojů, která představuje klíčový element (VIGBC, 2021). Uvědomění si nákladů jak finančních, lidských, tak ekologických. Malé a střední podniky mají poté v lokálním měřítku mnohem vyšší potenciál v posílení udržitelnějších praktik, posílit tak komunitu a zároveň i naplnění cílů udržitelného rozvoje. Jedná se ve výsledku o jisté souznění ve smyslu „nejen dělat to, co máme rádi, ale také při tom něco vracet světu kolem nás“ (Chouinard & Stanley, 2014, 66). V podnicích tak mohou i malé kroky vést k obrovským přínosům pro celou společnost.

Se snahou podpořit a motivovat podniky v implementaci zodpovědnějších změn se v knize *Zodpovědná firma* nacházejí kontrolní seznamy s oblastmi, kde je možné provést změnu a které mohou jednotlivým firmám pomoci usnadnit tuto cestu (Chouinard & Stanley, 2014, 123-150). I přes dostupnost informací ale u většiny případů narážíme na situace, kdy jednotlivé podniky, pro které je téma zcela nové netuší, jak se změnami začít. Například si nedovedou představit, co v seznamu jednotlivé body znamenají a mnohdy se stává, že nemají dostatek času a prostoru na to, aby mohli trávit hodiny až měsíce bádáním (VIGBC, 2021). Pomoc tak mohou poskytnout organizace, které s touto částí mohou podnikům poradit a mohou následně vysvětlit co, a z jakého důvodu by měly měnit.

2.3 Zelené certifikace pro podniky

Cestu, kterou lze k této pomoci ze strany organizace zvolit může být například vytvoření certifikačního programu, který poskytne podniku určité označení a možnost doložit mu důkaz o zodpovědnějších praktikách. Certifikace je tedy „formou verifikace žádoucího stavu nebo průběhu procesu“, je ale také „marketingovou výhodou zařízení nebo produktu, kteří tuto značku obdrží. Značku zákazník spojuje s kvalitou a vyšším prospěchem“ (Pospíšil & Závodná, 2014, 61). Certifikovaný podnik se tak má možnost s pomocí označení zapojit do udržitelné komunity zodpovědnějších podniků. Ty podniky, které jsou certifikovány, tak dostanou uznání za své skutky, které zodpovědnějším jednáním činí. Mimo jiné označením usnadňují přehled i lidem, kteří chtějí udržitelnější jednání podniků podporovat. V neposlední řadě umožní motivovat mnoho dalších jedinců ke změně, a vytvořit tak jistou soutěž mezi podniky samotnými. „Různé certifikační organizace budou nabývat významu s tím, jak se více firem bude snažit měřit své sociální

a ekologické standardy, pracovat na jejich zvyšování a nechávat tyto aktivity monitorovat a ověřovat“ (Chouinard & Stanley, 2014, 58). Organizace tedy skrze certifikační programy mohou posílit udržitelnou síť, navíc vytvořit poptávku po informovanosti i vzdělanosti, a tedy napomoci naplnění všem podstatným cílům jednotlivých aktérů.

Pod pojetím zelené míníme nejen šetrné k životnímu prostředí, ale aplikující všechny součásti *triple bottom line* systému s prvky cirkulární ekonomiky. Ocenění za zodpovědnější jednání bývá v mnoha případech spíše zaměřeno na produkty, které podnik nabízí (Pospíšil & Závodná, 2014, 61). Je ale nutné nahlížet i na to, co za samotným konzumem stojí, na fungování podniků, které jej podporují. Zelené certifikace by tak měly být zaměřené především na samotný provoz a vzbuzení povědomí o praktikách, a dále tedy podpory udržitelnějšího a lokálního konzumu (VIGBC, 2021).

Na čem by tedy měla být motivace k aplikaci cirkulárních prvků ze strany podniků založena? Lze zmínit například možné finanční úspory které se mohou v dlouhodobém měřítku projevit s nižším využívání zdrojů, u kterých navíc cena s časem pravděpodobně také poroste (VIGBC, 2021). To jde prakticky ruku v ruce s nižší spotřebou, zodpovědnějšími praktikami pro zajištění příjemného sociálního prostředí, a také snahou být ekonomicky prosperitní. Samotné ekoznačení je „označování výrobků a služeb, které jsou v průběhu celého životního cyklu prokazatelně šetrnější“ a předává nám tak vědomí o zodpovědnějších praktikách vůči životnímu prostředí (Pospíšil & Závodná, 2014, 61). V posledních letech často může vyvolat pochyby v podobě známého konceptu *greenwashing*. Tento koncept znamená, že prostřednictvím daného zeleného značení dochází k předání dezinformací a určité formě dystopie, kdy mnoho produktů a podniků užívá formu ekoznačení jen kvůli zviditelnění a možné zlepšení jejich pověsti (Bowen & Argon-Correa, 2014, 107-112). Vytváří se tak dále mylný dojem, že firma dělá něco opravdu smysluplně, a právě z tohoto důvodu by mělo být díky dostatečné transparentnosti procesu a výsledků certifikačního programu tomuto prvku zabráněno, a zajištěno tak určité věrohodnosti a smysluplnosti samotného programu (Chouinard & Stanley, 2014, 96-114).

Program zelených certifikací tak lze považovat za jednu z možných cest k ucelení udržitelné sítě a též v naplnění SDGs. Tyto certifikační programy ale mohou nést mnoho podob a následně záleží jen na uchopení programu a jeho zprostředkování danou organizací, která jej vyvíjí (Synergy Enterprises, 2021).

VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Nyní si předvedeme praktickou aplikaci programu zelených certifikací, který se nachází ve městě Victoria v Kanadě. Nejprve bude obecně charakterizováno výzkumné šetření popisnou analýzou a dále představen program VIGBC. Poté se prostřednictvím metody polostrukturovaných rozhovorů dozvíme o osobní zkušenosti jednotlivých aktérů s programem a jeho vnímání v dané komunitě. Závěrem bude provedena diskuse nad naplněním záměru výzkumného šetření.

3. CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

3.1 Záměr výzkumu

Hlavním záměrem výzkumné části bylo zjistit, jak program zelených certifikací v praxi může fungovat, jaké je jeho vnímání ze stran jednotlivých aktérů udržitelné sítě, a především pak, zda díky aplikací certifikačního programu do vybrané městské oblasti lze vytvořit udržitelnou síť napomáhající naplnění cílů udržitelného rozvoje. Pokusím se skrze výzkum poukázat na to, jakým způsobem se dají zelené certifikace uchopit, a jaké limity či benefity program přináší.

3.2 Umístění výzkumného šetření

Pro výzkum byla zvolena oblast města Victoria v Kanadě, kde program zelených certifikací již několik let působí. Město Victoria je menší urbánní centrum sídlící na ostrově Vancouver Island a zároveň hlavním městem provincie Britská Kolumbie. Podniková sféra v ekonomické činnosti města Victoria převládá a terciární sektor zde představuje primární roli s hlavním zastoupením podniků (Government of Canada, 2019). Motivací pro výběr tohoto místa byla má osobní návštěva ostrova v rámci studijního pobytu, kdy jsem začala vnímat udržitelnou stránku místní městské komunity jinak téměř okamžitě po příjezdu do dané lokality. V mnoha podnicích jsem spatřila odkaz na označení VIGBC, což mě vedlo ke zkoumání toho, co se pod těmito čtyřmi písmeny skrývá. Výzkum jsem dále prováděla z České republiky z důvodu výskytu COVID-19 a nutnosti lokalitu opustit o něco dříve.

3.3 Výzkumný vzorek pro polostrukturované rozhovory – aktéři udržitelné sítě

Pro výzkum byly zvoleny tři výzkumné vzorky. Výběr vzorků byl proveden účelově, podle potřeb výzkumu. Respondent za organizaci *Synergy Enterprises* (*respondent A*), dále dva respondenti za podniky – jeden ze zelených lídrů (*respondent B*), druhý za oblast podniků, která se teprve díky certifikačnímu programu zodpovědnějším praktikám začala věnovat (*respondent C*) a nakonec respondent za městskou radu pro udržitelný rozvoj (*respondent D*). Abychom si dokázali vytvořit představu o vnímání programu VIGBC z pohledu aktérů udržitelné sítě, je potřeba zajistit vhléd ze všech zmíněných stran. Urbánní komunita ve výzkumu ale zahrnuta z důvodu nutnosti předčasného opuštění místa není, což považuji za jeden z limitů práce. Všechny rozhovory byly vedeny na podzim roku 2020.

3.4 Proveditelnost výzkumu a jeho limity

Z dalších možných vyskytujících se limitů může být zmíněna vzdálenost od zkoumané oblasti a návazná finanční nákladnost v případě nutnosti návštěvy místa. V současné situaci pandemie bylo zároveň obtížné domluvit se na osobním setkání, z tohoto důvodu byl výzkum prováděn právě v online prostředí. Další možnou překážkou, která výzkum limituje je nedostatek zdrojů v českém jazyce společně s omezujícím prvkem nedostatečného počtu respondentů účastnících v rozhovoru za oblast podniků. I přes všechny zmíněné limity byl ale výzkum proveditelný, a získaná data tak mohou být dále využita k rozšíření povědomí a vytvoření motivace k aplikaci podobných programů do dalších komunit.

3.4 Etické problémy výzkumu

Uvědomuji si omezení zdrojů ve zkoumané oblasti a snažím se tedy v analýzách a u interpretací dat aktivně zamezit možnému selektivnímu zaujetí vůči aktérům. Sběr dat proběhl za podmínek plně dobrovolné participace a informovanosti respondentů. Těchto kritérií jsem dosáhla poskytnutím dokumentů o informovaném souhlasu před provedením rozhovorů. Respondenty jsem obeznámila s charakteristikou výzkumu a spolupráce, s možnými riziky vůči nim, i jejich právy. Poskytnutá data byla při sběru zcela anonymizována, plně chráněna a zálohována. V případě zájmu měli respondenti možnost

být i nadále informováni o průběhu tohoto výzkumu, zároveň také možnost dohodu o spolupráci kdykoliv přerušit. Na základě těchto postupů jsem přesvědčena o naplnění etických standardů výzkumného šetření.

3.6 Kvalita výzkumu

Kvalita výzkumu byla zajištěna především výběrem pro náš výzkum vhodných respondentů. Dalším důležitým krokem pro zajištění důvěryhodnosti a objektivity byla konzultace práce s vedoucím výzkumu. Důraz byl dostatečně kladen také na zajištění příjemného a přátelského prostředí pro samotné respondenty. Neméně důležitým faktorem ovlivňujícím kvalitu výzkumu byl i dostatek času na vypracování a zpracování použitých dat s pomocí oficiálních zdrojů.

4. PŘÍPADOVÁ STUDIE: VANCOUVER ISLAND GREEN BUSINESS COLLECTIVE (VIGBC)

Zdroj informací získaných pro tuto část práce se opírá primárně o internetové stránky programu VIGBC společně s informacemi z rozhovoru s respondentem za organizaci Synergy Enterprises, tedy *respondentem A*.

Obrázek 3 – Logo programu VIGBC (zdroj: VIGBC, 2021)

4.1 O programu VIGBC

Program *Vancouver Island Green Business Collective (VIGBC)* byl vytvořen v roce 2013 organizací *Synergy Enterprises* především za účelem ocenění úsilí podniků snažících se o snížení dopadu jejich jednání na životní prostředí i na společnost samotnou (Respondent A, 2020). Ve Victorii se tak zároveň vytvořilo zázemí pro ty, kteří by se o tuto tematiku chtěli začít zajímat také, ale neví, jak změny provést. Program se stal primárně průvodcem vzděláním a možnou volbou cesty směrem k budování zodpovědnějšího jednání místních podniků (Respondent A, 2020). Nejenže VIGBC představuje symbol, který dává povědomí spotřebitelům o tom, které z podniků aplikují udržitelnější postupy, ale zároveň také pomáhá k ucelení celé udržitelné sítě (VIGBC, 2021). Organizace sama si totiž uvědomuje, že je komunita podniků a komunikace mezi nimi důležitým podmětem pro počátky zodpovědnějšího jednání spotřebitelů, na které hledá cesty právě skrze podnikovou sféru (Respondent A, 2020). Nyní program zahrnuje dohromady přibližně 120 certifikovaných podniků, které se soustředí na pozitivní změnu v komunitě společně s přechodem z lineárního systému na cirkulární ekonomiku.

„Členem VIGBC se může stát jakýkoliv malý či střední podnik, tedy podnik do 100 zaměstnanců, registrovaný na ostrově Vancouver Island, který se skrze formulář na internetových stránkách do programu přihlásí“ (VIGBC, 2021). V současné době se zde nachází pět kategorií, které jsou ze strany organizace v plánu rozvíjet a rozšiřovat dále. Jedná se o oblast dopravy a obchodu, restaurací a kaváren, salonů a lázní, profesionálních služeb a v neposlední řadě kategorie nákupů. Program podporuje téměř

ve všech směrech transparentní přístup k veřejnosti, která tak přímo může zjistit, jaké hodnocení jednotlivý certifikovaný podnik získal, co za uvedené body z kontrolního seznamu splňuje, a jaké ocenění nese (Respondent A, 2020).

Veškeré informace o tom, jak program dále funguje, jsou pro podniky veřejně přístupné ve snadném a srozumitelném jazyce na internetových stránkách programu. V první řadě si podnik musí nastudovat kritéria hodnocení v předem připraveném kontrolním seznamu programem VIGBC. Tento seznam tak vytváří pro podnik jakéhosi průvodce, ve kterém se nachází několik oblastí zodpovědnějšího jednání, na které se je z pohledu zodpovědnějšího jednání nutné zaměřit (Chouinard & Stanley, 2014, 123). Prostřednictvím emailu se pak podnik s VIGBC spojí a domluví se na schůzce s jedním ze členů programu, který s podnikem vyplněný kontrolní seznam zkontroluje. Organizace má tak možnost podnikům pomoci nalézat cesty, kterými by mohli zodpovědnější jednání podpořit (Respondent A, 2020). Po zaslání průběžného skóre zaplatí podnik za certifikace určenou částku, která v březnu roku 2021 byla 275 CAD/rok (VIGBC, 2021). Nakonec člen VIGBC znovu ověří kontrolní seznam a dle něj udělí podniku finální hodnocení. Podnik se tak stává certifikovaným společně se změnami, které prostřednictvím VIGBC mohl uskutečnit. Na základě získaných bodů je vyjádřena hodnota certifikace – stříbrná, zlatá či zelená. Mimo jiné je zde též možnost stát podnikem, který své jednání zaměřuje na omezení využívání plastů zadané *Surfrider Foundation*, tedy neziskovou organizací fungující na ostrově jako ochránce oceánů (VIGBC, 2021). Grafické zpracování certifikací lze vidět v *obrázku 4*.

Obrázek 4 – Certifikace VIGBC (zdroj: VIGBC, 2021)

4.2 Oblasti zaměření zelených certifikací

Jednotlivá kritéria v kontrolním seznamu jsou rozdělena na osm oblastí zaměřených na změnu směrem k přechodu k cirkulární ekonomice. Nyní si pro představu přiblížíme kontrolní seznam jedné z kategorií – *kategorie obchodu*. Veškeré informace, které v této části budou využity jsou znovu převzaty z internetových stránek VIGBC.

První z těchto oblastí se týká *budov a řízení podniku*. Tato část zahrnuje především změny v energetickém využívání v rámci prostorů, ve kterých se podnik nachází. Příkladem tak může být nastavení teplot na termostatu v prostorech, které nejsou využívány, dále pak například opatření týkajících se světla, volby žárovek či izolace potrubí teplé vody. Prostřednictvím těchto opatření lze tak předejít finančním nákladům, které jsou s nadměrným a mnohdy neefektivním využíváním zdrojů spojovány (Chouinard & Stanley, 2014, 41-47). Využívání alternativních zdrojů energie, jako je například solární či geotermální, u budov představuje náročnou oblast k naplnění, jelikož tyto změny mnohdy sám podnik ovlivnit zcela nedokáže a nakládání s energiemi stojí tedy na pronajímateli daného prostoru, ne na podniku samotném (Respondent D, 2020). Další součástí seznamu je řešení *odpadu* se zaměřením na jeho dostatečné třídění, a především na celkové předcházení jeho vzniku. Patří sem právě omezení zbytečného odpadu v podobě papíru a plastů, zařazování omyvatelného nádobí namísto jednorázového, a dále také například kompostování bioodpadu. Bioodpad může být dále využíván například k přeměně na zdroj energie, tedy bioplyn, taktéž může být ale využit ke kompostování. Kompost může nadále posloužit i v oblasti managementu zelených ploch v rámci měst. (INCIEN, 2018, 5) *Voda* představuje v seznamu další důležitý prvek, kde lze zmínit například zpětné využívání odpadní vody či efektivnější nastavení splachovacího zařízení u toalet na nižší spotřebu (Pospíšil & Závodná, 2014, 32-38). U oblasti *dopravy* by zde měl být poskytnut prostor pro parkování kol namísto parkovišť pro auta, a to jak pro zaměstnance, tak pro zákazníky. Tato opatření by měla vést k obecnému snížení vznikajících emisí z dopravy, které se využíváním dopravy osobními automobily do ovzduší dostávají (Respondent A, 2020). Jedná se též i o snahu podpořit volbu vhodnějších způsobů dopravy, například skrze veřejnou hromadnou dopravu, jejíž efektivní řízení má na starost dále město (City of Victoria, 2021, 39-41). Kategorie *nákupů a produktů* se soustředí na vyšší míru využívání recyklovaných

a recyklovatelných materiálů pro samotné produkty, podporu udržitelných nákupů, dále též nepoužívání plastových tašek či účtenek. Lokálnost dodavatelů a komunikace s dodavatelem ohledně udržitelnějšího balení dodávaného zboží hraje neméně důležitou roli, která může zároveň podpořit lokální ekonomiku a také snížit emise spojené právě s dodáváním produktů z ostatních zemí (French et al., 2018). Označení těchto produktů dokazující fairtrade zásady, podporu organického pěstování či jiného uznaného značení může v získání zelené certifikace též napomoci. *Klimatická akce* se zaměřuje především na obecné snížení celkových emisí a prvků znečišťujících ovzduší, které podnik produkuje, a je tak úzce provázána se změnami v ostatních oblastech, které tomuto snížení napomáhají. Předposlední kategorie kontrolního seznamu představuje *společenské jednání*, tedy činnosti týkající se dobrovolných a charitativních aktivit, které by měly být pořádány alespoň jeden den v roce, a podpořit tak zapojení pracovníků v zodpovědnějším jednání. Dále pak zařazování environmentálních hodnot v rámci přijímání nových zaměstnanců, vzdělávání stávajících zaměstnanců a též i zákazníků. Jako poslední se v seznamu nachází oblast zvaná *další činnosti*, kam podnik může nakonec zahrnout jakoukoliv další vhodnou aktivitu, která má pro komunitu z pohledu podniku v udržitelném směru přínos a je organizací a programem schválena (VIGBC, 2021).

V kontrolním seznamu jsou nadále všechny body pro jednotlivé oblasti popsány detailněji společně s dalšími informacemi, které sama organizace může poskytnout. Je důležité zmínit, že každý z bodů v seznamu je nastaven tak, aby vyhovoval právě samotné urbánní komunitě, ve které se program nachází dle předem nastavených energetických norem či politik dotýkajících se ostatních oblastí v seznamu (Respondent A, 2020).

5. VNÍMÁNÍ PROGRAMU VIGBC ZE STRANY AKTÉRŮ UDRŽITELNÉ SÍTĚ

5.1 Organizace Synergy Enterprises

„Naší misí je sdílet nápady, podnítit inovace a iniciovat změny tak, aby nasměrovaly naši komunitu a ekonomiku směrem k lepší budoucnosti.“

(Synergy Enterprises, 2021)

Synergy Enterprises je neziskovou organizací, sídlící ve Victorii, BC. Byla založena v roce 2013 s hlavním zaměřením na udržitelnost v podnicích, zajištění potravinové bezpečnosti a cirkulární ekonomiku, což je zároveň reprezentováno projekty, které pod Synergy spadají. Mezi tyto projekty patří také *Vancouver Island Green Business Collective* a pro výzkumné šetření byl osloven jeden ze členů organizace podílející se též na fungování zmíněného programu, *respondent A*.

Udržitelná síť a udržitelnost z pohledu organizace

Samotné město Victoria dle respondenta A řídí změnu za účelem zodpovědnějších aktivit celého ostrova. „Existuje zde efektivní rada pro udržitelný rozvoj, která vytváří srozumitelné plány, díky kterým se určitým změnám společně můžeme věnovat mnohem snadněji“ (Respondent A, 2020). Městské radě se organizace snaží s implementací změn ve prospěch naplnění plánů pomoci, a stejně tak městská rada v rámci pomoci poskytuje organizaci finanční podporu na vývoj projektů podporující jejich udržitelnější jednání (Respondent A, 2020). Je tomu tak především protože si je vědoma, že do určitých sfér nemá město jako takové možnost plně zasáhnout a potřebuje k tomuto zprostředkování odborníky, které jim v *Synergy Enterprises* mohou poskytnout. „Pořádáme společné semináře a věříme tomu, že naše spolupráce pomohla právě ve změně smýšlení týkající se udržitelnějších praktik nejen ve Victorii, ale i na celém ostrově“ (Respondent A, 2020).

Hlavním záměrem udržitelné sítě, kterou na internetových stránkách programu lze zahlédnout, je především propojení místní komunity. „Samozřejmě se primárně věnujeme oblastem, které si z našeho pohledu zaslouží nejvíce pozornosti, ale hlavním cílem je vytvořit především udržitelnou síť, na které musí vzít podíl všichni její aktéři. Snažíme se tak apelovat na docházející zdroje a možnosti, které lze využít jako alternativu“ (Respondent A, 2020). Hlavním úkolem se pro organizaci tedy stává předání

motivace a pomoci samotným podnikům, propojit je s ostatními, a vytvořit tak komunitu, která bude mít v této oblasti zájem vzdělávat se dále a převezme zodpovědnost za své jednání. Důležitá je pro organizaci především přátelská komunikace, prostřednictvím které motivuje jedince předávat informace dále do společnosti tak, aby udržitelná síť byla posílena. „Propojení komunity tak v prostředí podniků stojí primárně na nás a jsme rádi, že můžeme být tímto městské radě nápomocní ve směru naplnění strategických plánů“ (Respondent A, 2020).

Organizace a program VIGBC

Původně byl program VIGBC soustředěn na všechny firmy, „rychle jsme ale zjistili, že se počátek změn jednání směrem k cirkulárnímu systému odvíjí spíše od malých a lokálních aktérů“ (Respondent A, 2020). Právě lokálnost dle respondenta A představuje klíčový element celého programu. Začaly se tak hledat způsoby, kterými lze ve změně podpořit a motivovat podniky menších rozsahů, a přitom pro ně umožnit finančně a explicitně dostupný program. Takové řešení organizace našla právě skrze VIGBC, který na ostrově představuje prostor pro předání pomoci týkající se zodpovědnějších praktik.

„Do našeho certifikačního programu se hlásí i podniky, které udržitelné jednání zprostředkovávají v rámci celého svého fungování již od jejich počátků. Právě takové podniky je důležité do programu zahrnout, jelikož mají možnost nastavit vysokou laťku, která ostatní podniky motivuje a dává jim najevo, že činit změny a naplňovat body v kontrolním seznamu programu VIGBC je opravdu možné“ (Respondent A, 2020). Zatím se ale v programu podnik, který by splňoval všechny kontrolní body, a byl tedy zcela zelený, neobjevil (VIGBC, 2021). Koho ale organizace vítá ze všeho nejraději jsou právě nováčci v oblasti udržitelnosti. Organizaci se totiž takto naskytuje možnost zasvětit podniky do světa zodpovědnějších praktik, vytvořit pro ně snadno dosažitelné cíle změn, a pomoci jim v jejich cestě od úplného začátku (Respondent A, 2020). Program začínal původně s 20 podniky, které byli v rámci prvotního výzkumu osloveni. Nyní je certifikováno dohromady kolem 120 podniků a nových přibývá každým měsícem. „I přesto, že stále děláme průzkumy a stále podniky oslovujeme, mnoho z těch, kteří se k programu přihlásilo v posledních letech oslovilo naopak nás s již vlastní snahou a zájmem o změnu“ (Respondent A, 2020). Většina z podniků do programu ale nastupovala s mizivou znalostí udržitelnějšího jednání a nyní se už řadí mezi zelené

lídry. „Především tyto pokroky považujeme za ohromný úspěch v ohledu na budování udržitelné sítě v naší komunitě a progres nás ujišťuje to o tom, že je program pro podniky opravdu přínosným“ (Respondent A, 2020).

Ať už se jedná o malé či velké kroky, organizace se snaží celý proces změny a certifikování pro podniky usnadnit, jak nejvíce je to jen možné. „Především je pro nás důležité podniky do změn nenutit. To, aby tyto změny podniky podstoupily jim pouze navrhneme, poskytneme dostatečné informace o tom, proč by to pro ně mohlo být výhodnější a jak tím přispějí své komunitě“ (Respondent A, 2020). Dále je už jen na podnicích, zda změnu udělají či ne, na základě provedených změn jsou dle toho následně ohodnoceny. Jednotlivé prohlídky podniků jsou ze strany organizace prováděny ročně. Organizace zůstává s podniky v kontaktu především skrze sociální media, události a zpravodaj VIGBC. Na organizaci se podniky mohou obrátit s jakýmkoliv dotazy, zároveň se také mohou účastnit v rámci posílení komunity událostí, které organizace pořádá, a kde se mohou jednotlivé podniky následně propojit, předat zkušenosti a vytvořit důležité konexy (Respondent A, 2020). Organizace podnikům v rámci kontrolního seznamu také poskytla prostor pro možnost získání více bodů a pro možnost rozvoje udržitelnosti ve vlastním pojetí v podobě kolony další činnosti (VIGBC, 2021). „Prostřednictvím této možnosti nabízíme prostor podnikům rozvíjet své nápady týkající se udržitelnosti, které v kontrolním seznamu zahrnuté nejsou, a které by tam dle jejich pohledu být měly. Považujeme to také za motivaci k tomu, aby se podnik začal soustředit i nad vlastní iniciací změn a nápadů, a zároveň tak měl možnost získat body navíc. Měli jsme zde příklady od zakládání zahrádek ve venkovních prostorech podniků, přes pořádání dobrovolných událostí, až po vytváření samotných vzdělávacích programů pro celou komunitu“ (Respondent A, 2020).

Organizace tak podnikům poskytuje označení, které předává povědomí o jejich zodpovědném jednání do komunity dále. S pomocí programu VIGBC napomáhá snížit jejich náklady, a přesunout tak fungování komunity z lineárního systému na cirkulární. Mimo jiné napomáhá vytvořit prostředí, ve kterém zaměstnanci pracují rádi a jsou motivováni v něm zůstat dlouhodobě (VIGBC, 2021).

Greenwashing a ekoznačení ve vztahu k VIGBC z pohledu organizace

I přesto, že je ekoznačení mnohdy vnímáno jako kontroverzní téma, v rámci programu VIGBC se označení především díky dostatečné transparentnosti a autentičnosti programu vnímá spíše pozitivně. „Existuje mnoho certifikačních programů, které skrývají své materiály a nedávají veřejnosti dostatečně najevo, zda opravdu zažívá změnu k lepšímu to, co organizace propaguje ve svém akčním plánu“ (Respondent A, 2020). Ve Victorii je greenwashing vnímán spíše v provázanosti s produkty, které jsou v podnicích nabízeny. Právě proto je dodavatelský řetězec jeden z bodů, na který se program s pomocí kontrolního seznamu snaží upozornit, a motivovat tak podniky v zabránění šíření konceptu greenwashing se zaměřením na podporu lokálních a spolehlivých dodavatelů ve své komunitě (Respondent A, 2020).

Limity programu VIGBC z pohledu organizace

Jedním z limitů, který organizace vnímá je především nižší míra povědomí o programu mezi občany v místní komunitě. „Mohli bychom se více zaměřit na veřejnost, která stále nemá dostatečné povědomí o tom, co je VIGBC za program i přesto, že zde sídlíme již devět let. Je zde udržitelná komunita, která ví, co spojení písmen VIGBC znamená, ale chtěli bychom toto povědomí dostat dále do širší komunity, o což se snažíme například skrze již zmíněné pořádání akcí pro veřejnost, kde mimo jiné dáváme prostor i starším generacím pro pochopení a nalézání cest směrem k udržitelnosti, dále pak například i publikací článků v novinách“ (Respondent A, 2020).

Dalším limitem, který organizace zmínila je budování konkrétnější kategorizace jednotlivých oblastí zaměření. „Například tak oblast obchodu bychom chtěli dále rozlišit na kategorie oblečení, nábytku a dalších rozdělení. Prozatím jsme stále ve fázi vývoje programu a snažíme se o to, aby byl program pro podniky především finančně dostupný. V současné situaci je i pro nás finančně tíživé program dále rozvíjet a bylo by to ve výsledku finančně náročnější zároveň i pro samotné podniky. Proto raději volíme cestu pomalejšího vývoje jednotlivých bodů, ve kterých zatím nyní zaostáváme“ (Respondent A, 2020).

Je samozřejmé, že zde vždy bude co zlepšovat a vždy budeme nacházet spoustu nových možností, jak jednat zodpovědněji. „Obecně ale díky programu vidíme spíše zlepšení, které nad zmíněnými limity převažují, a především to je pro nás v ujištění o funkčnosti programu důležité“ (Respondent A, 2020).

5.2 Certifikované podniky

Pro výzkum byly osloveny dva respondenti z certifikovaných podniků – *respondent B*, který do programu nastupoval již aplikující udržitelné principy několik let a *respondent C*, který se do programu přihlásil s téměř zcela nulovou aplikací udržitelných praktik. Ráda bych také zmínila původní záměr výzkumu, kdy bylo zamýšleno oslovit alespoň 10 certifikovaných podniků. Z důvodu výskytu COVID-19 bylo ale nutné plánované rozhovory přeorganizovat, především z důvodu, že samotné podniky řešily otázku, jak zachránit své bytí a nebyly ochotni účastnit se připravených rozhovorů.

Udržitelná síť a udržitelnost ve městě Victoria z pohledu podniků

Oba respondenti za oblast podniků projevili znalost programů a plánů udržitelného rozvoje, které v rámci města existují, a které jsou veřejnosti volně přístupné. Respondent B zmínil, že i přesto, že se ve Victorii dějí z pohledu udržitelnosti chvályhodné věci, jako je například snaha o zlepšování dopravních podmínek či snaha o energetické úspory a plány bezodpadového hospodářství, je zde stále na čem pracovat. Ať už se to týká vzdělávání o negativních aspektech nekontrolovaného konzumu či samotné aplikace plánovaných změn. Mnoho podniků stále také pokračuje v jednání dle nastavených starých linií a ty vnímají jako jediné možné řešení. Toto vnímání by se ale mohlo vyššími nároky na informovanost zprostředkovanou městským orgánem či organizací dle respondentů změnit.

Z pohledu obou respondentů je ona udržitelná síť jakousi základnou informovanosti. „Je příjemné vidět, že se město snaží činnost VIGBC podporovat“ (Respondent B, 2020). Obecně vzato respondent za podnik B vnímá, že se ve světě o problematice spíše mluví, a málokdy se změny opravdu dějí. Tuto část změny ve Victorii ale program VIGBC dle podniků pokrývá úspěšně. Pomáhá přeorientovat jejich záměr k udržitelnému jednání a také vytvářet příležitosti pro propojení s ostatními podniky, s komunitou, i s městem. Je důležité, aby město vnímalo důležitost role podniků z pohledu následného jednání spotřebitelů, a vytvořilo tak podporu, díky které bude mít VIGBC další možnosti v jejich rozšíření.

Program podnikům tedy poskytl prostor pro sdílení nápadů, propojení s ostatními podniky, možnosti spolupráce, a především vytvoření motivace zlepšovat se a pomáhat

nalázat zodpovědnější řešení společně. „Je potřeba mít v rámci komunity prostor, kde se tyto změny mohou konat, a jsme tak vděční za to, že ho pro nás VIGBC vytváří“ (Respondent C, 2020).

Podniky a program VIGBC

VIGBC poskytl podnikům přátelské prostředí, ve kterém se nebojí na organizaci obrátit s otázkami a podává jim tak pomocnou ruku se snahou o zodpovědnější jednání místní komunity. Do programu se podnik B přihlásil především z důvodu cíle být inspirací pro udržitelné jednání, a také ukázkou, že i v podnikání lze šetrnější cesty zvolit. „Jsou zde negativní důsledky toho, jak podniky nyní jednají a my je chceme zmírnit. Planeta je na pokraji vyčerpání zdrojů, a přitom udělat jen malé kroky stačí k tomu, abychom problematiku v dlouhodobém měřítku mohli změnit. Tyto kroky jsme díky VIGBC uskutečnili, a našli tak cestu, jak fungování podniku uchopit a dospět ke snížení našich dopadů na společnost“ (Respondent C, 2020). Oba respondenti se též shodli na finančních úsporách s aplikací zodpovědnějšího jednání, které pro ně program v rámci let přinesl.

Seznam kritérií pro získání certifikací se pro oba respondenty jevil jako snadno přístupný a velice jednoduchý k pochopení. „Je pro nás užitečné mít možnost nahlédnout do kontrolního seznamu, díky kterému se lze naučit věcem, které můžeme změnit, a o kterých bychom bez VIGBC neměli jediné tušení“ (Respondent C, 2020). Právě díky prohlídce podniku, která probíhala v přátelské atmosféře, mohly podniky klást otázky týkající se bodů, kterými si v seznamu nebyly jisti. To se jeví z pohledu obou respondentů jako obrovská pomoc především z důvodu srozumitelného vysvětlení jednotlivých kroků. „Nikdo nemá rád, když se člověku říká, že dělá něco špatně, ale VIGBC ví jak na nás. Předávají nám informace jednoduchou cestou, kterou nakonec vždy rádi zvolíme“ (Respondent C, 2020). Namísto obligací se tak prostřednictvím VIGBC vytvořil podpůrný systém, kterého jsou dotazované certifikované podniky součástí s radostí.

Je důležité vzdělávat o udržitelnosti celou naši komunitu a tématu se věnovat průběžně. Pro podnik B je zásadní, aby jejich zaměstnanci i spotřebitelé věděli, proč se snaží jednotlivé kroky v podniku dělat. „Provádíme školení, zkoumáme možné cesty, jaké lokální dodavatele pro naši firmu zvolit společně, a vzdělanost následně podporujeme s pomocí filmových promítání a přednášek, které za účelem zlepšení sociálního zázemí pořádáme“ (Respondent B, 2020).

Greenwashing a ekoznačení ve vztahu k VIGBC z pohledu podniků

Povědomí o udržitelnějších praktikách podnikům i společnosti označení VIGBC ve Victorii poskytlo. V globálním pojetí je toto téma ale dle respondenta B poměrně diskutabilním. V oblasti výskytu konceptu greenwashing ve zkoumané oblasti zde byl pohled jednotlivých respondentů rozdílný. Respondent C nepocituje greenwashing ve Victorii jako zásadní problém, pro respondenta B je koncept naopak poměrně zásadním tématem, které se jeho zaměstnancům skrze školení snaží předat. „I zde se nachází spousta podniků, které z marketingového hlediska berou výhody, propagují cíle, které dále nenaplnují a společnost je tak nadále podporuje, čímž podporuje též rozvoj konceptu greenwashing“ (Podnik B, 2020). Vše je tak založené na informovanosti, zájmu a komunikaci. Oba respondenti se shodli na tom, že u označení VIGBC nad spojením s konceptem greenwashing nepřemýšleli. Vše je v programu dostatečně transparentní a každý může na internetových stránkách dále vidět, co je či není v rámci certifikovaných podniků naplněno. Oba podniky se informace o certifikaci VIGBC snaží předávat dále do své komunity. „Svým zákazníkům vysvětlujeme, co VIGBC znamená a proč jsme hrdí vlastníci tohoto označení“ (Respondent C, 2020).

Limity programu VIGBC z pohledu podniků

Nic samozřejmě není bezchybné a z možných limitů programu zmínili oba respondenti strádání konkrétnějšího rozdělení jednotlivých kategorií. Dále je nutno brát v potaz, že se z počátku pro podniky jedná o určitý náklad a investice navíc, a to především v případě, že se podnik snaží o změnu od úplných začátků. „Je ale důležité, aby se na změnu podnik zaměřil z dlouhodobého hlediska, a uvědomil si možné finanční úspory, které změny následně přináší s sebou, stejně tak jako je přinesly nám“ (Respondent C, 2020). Zároveň je potřeba dostatečné motivace k těmto krokům, už jen z důvodu že je potřeba vydat mnoho energie navíc dokumentovat jednotlivé změny, zaznamenávat je, a nakonec je i měnit.

Díky programu se ale podnikům naskytlo mnoho příležitostí, především kooperace s ostatními podniky v komunitě, zároveň motivace pro změny a vytváření spolupráce s ostatními podniky. VIGBC oběma podnikům usnadnil také cesty v oblasti zajišťování samotných zdlouhavých šetření a průzkumů.

5.3. Městská rada pro udržitelný rozvoj a plánování komunit – Victoria, Kanada

„Victoria, jako komunitní a komunální městská rada, je lídrem v oblasti udržitelnosti měst, který inspiruje inovace, hrdost a pokrok směrem k vyšší ekologické integritě, životaschopnosti, ekonomické vitalitě a odolnosti komunity, která čelí změnám, ku prospěchu naší společnosti, planetě, a budoucím generacím.“

(City of Victoria, 2020)

Webový portál *Sustainable Victoria* slouží ve Victorii jako prostor pro informovanost společnosti o udržitelných plánech, které město vytváří, a prostřednictvím kterých se snaží dosáhnout cílů udržitelného rozvoje. Pro výzkum byl osloven jeden ze zastupitelů městské rady udržitelného rozvoje a plánování, *respondent D*, kde právě tyto strategické plány vznikají.

Udržitelnost a udržitelná síť ve městě Victoria z pohledu městské rady

Současný vývoj naplňování cílů strategického plánu města do roku 2022 je ve Victorii na cestě k úspěchu (City of Victoria, 2021, 3). Dle respondenta D ale stále některé důležité aspekty udržitelnosti zaostávají. Mezi ně se řadí například právě pomalejší přechod k cirkulárnímu systému a nedostatečná informovanost obyvatel o možnostech v odpadovém hospodářství. Proto se strategický plán města stal veřejně přístupným, detailně popsáním, nadále tak může pomoci jednotlivým sektorům v městské komunitě vytvořit představu o důležitosti zaměření se na specifické oblasti, a předává tak zároveň i základní informace týkající se udržitelnějšího jednání.

Město se v plánech nyní zaměřuje především na odklon od fosilních paliv a podporu alternativních zdrojů energie. „Co je pro nás jako město primárně důležité je nastavení cílů realisticky tak, abychom postupnými krůčky mohli k naplnění cílů udržitelného rozvoje naším příspěvkem napomoci“ (Respondent D, 2020). Pro městskou radu je dle respondenta nutná komunikace právě s organizacemi, a taktéž s lokálními podniky, které podněcují místní spotřebu. Neméně důležité je mít dostatečné povědomí o tom, co se kde v tomto ohledu v komunitě děje, a stále tak hledat nové způsoby, jak usnadnit cesty, které vytvoří ty nejvhodnější podmínky a možnosti k nakládání se zdroji zodpovědněji. „Naše plány zahrnují ambiciózní cíle, ale bylo by naivní myslet si, že se vše změní přes noc. Je tak důležité nahlížet na celý proces změny z hlediska přínosů

primárně v budoucnosti“ (Respondent D, 2020). Dle respondenta D se populace ve Victorii zvyšuje obrovským tempem, zvláště proto se rada snaží možné udržitelné nakládání se zdroji aplikovat co možná nejdříve a nejefektivněji. Zároveň se s vyšší koncentrací práce v městských centrech, a naopak vzdalujícím se místem bydlišť občanů od daného centra, městská rada snaží rozvíjet také rozmanitost dopravního spojení. V rámci dopravy se rada snaží umožnit město dostupné především veřejnou dopravou a zároveň se snaží z pohledu energetického využívání o její elektrifikaci, dále výstavbu cyklistických stezek či pěších zón (City of Victoria, 2021, 39-41). Problematika ale přichází ve zmíněné oblasti konzumu. „Je důležité, aby místní komunita pozměnila dosavadní spotřební jednání a je tak před námi stále ohromná práce, která se týká zvyšování povědomí o současných problematikách. Stále narážíme na mnoho nedostatků a nedorozumění, stále se učíme a snažíme se šířit co nejpřesnější informace, které jsou konzultovány s odborníky v dané oblasti, a které tak vedou ke spotřebě ve stopách cirkulární ekonomiky“ (Respondent D, 2020).

Ke změně v oblasti konzumu je pro město nutné, aby zde existovala s podniky výraznější spolupráce. Tato spolupráce zde sice nyní v určité míře je, ale není zde dostatečný prostor k tomu, aby byla na tolik důkladná k zajištění dokonalého porozumění místní podnikové sféry, a nelze ji tak snadno ze strany městské rady zcela zajistit (Respondent D, 2020). Je tomu tak především z důvodu, že se městská rada spíše snaží docílit především obecného naplnění městských plánů a změn v energetických zákonech. Z pohledu respondenta D je tedy důležité podporovat a financovat organizace, které se této činnosti, tedy bližší komunikace s podniky i spotřebiteli, mohou ujmout a kterým městská rada může plně důvěřovat.

Udržitelná síť pro respondenta D pak znamená podporu organizací, které využívají tyto plány a zprostředkovávají jejich naplnění skrze komunikaci s podnikovou sférou, která může nadále ovlivnit konzumní chování ve zdejší komunitě.

Městská rada pro udržitelný rozvoj a program VIGBC

Hlavní náplní městské rady je tedy vytyčit v rámci plánů cíle, které dále organizace mohou adresovat. „Jsme rádi, že na ostrově certifikační program VIGBC vznikl a že ho můžeme podporovat. Myslím si, že se jedná o nadějný program, který povzbuzuje místní podniky k tomu, aby transformovaly svůj provoz a byly udržitelnější v celém jejich fungování. Tyto změny mám sám také už několik let možnost pozorovat“

(Respondent D, 2020). Certifikace dle respondenta D zviditelňují také zodpovědnější jednání podniků pro zákazníky, a to dále zvyšuje motivace spotřebitelů k podpoře zodpovědného jednání. „Rád bych viděl více podniků, které by se programu během následujících let staly součástí“ (Respondent D, 2020).

Obecně vzato je pro město přechod k cirkulární ekonomice základním principem pro naplnění stanovených cílů. Snaží se proto regulovat a vytyčovat energetické cíle, které napomohou snadnějšímu přechodu na cirkulární systém. „Tento přechod ale musí být už zprostředkován podniky samotnými a jsme rádi, že VIGBC v tomto přechodu představuje roli našeho pomocníka“ (Respondent D, 2020). Hlavně z tohoto důvodu je městská rada pro udržitelný rozvoj s organizací *Synergy Enterprises* v úzkém spojení a vzájemná kooperace je to, co žene celé město snáze kupředu. „Provádíme školení s odborníky, vzájemnou výměnu informací a podněcujeme vzdělanost ohledně dalších možných řešení“ (Respondent D, 2020). Město se dále snaží o vytvoření co nejvhodnějších podmínek týkající se odpadového hospodářství či dopravy v komunitě, což dále podnikům jednotlivé kroky v naplňování kritérií VIGBC usnadňuje (City of Victoria, 2021, 35-37).

Greenwashing a ekoznačení z pohledu městské rady

Ekoznačení z pohledu respondenta D může představovat vysoce efektivní nástroj k zajištění vědomosti, a možnosti tak ovlivnit následně jednání spotřebitelů ohledně udržitelnějších praktik, pokud ovšem ví, co dané označení znamená. „Například co se týče budov, pokud jsou označeny ekoznačením tak pro nás vytváří mnohem žádanější objekty a věřím tomu, že i z pohledu VIGBC a certifikovaných podniků je tomu podobně“ (Respondent D, 2020). Nad konceptem greenwashing se dle respondenta D u VIGBC není nutné pozastavovat, protože v udržitelnějším jednání daných podniků vnímá progres, který si samotná městská rada může ověřit. Tím pádem pojem greenwashing automaticky ze strany respondenta D opadá.

Limity programu VIGBC z pohledu městské rady

Bariéry, jak problematiku dostatečně komunikovat zde ale představují jistý limit, na kterém je stále potřeba zapracovat. Samotný program VIGBC dle respondenta neadresuje kořeny problematiky konzumerismu, „stále se bude vytvářet více produktů, které lidé nakupují bez ohledu na to, zda podnik jedná v zodpovědnějších stopách či ne,

a nemusí to vždy v realitě fungovat tak, jak se lidem zaujatých v udržitelných tématech zdá“ (Respondent D, 2020). Program VIGBC je stále relativně malý, a proto je zde stále mnoho podniků, které dle respondenta D vlastně ani neprojevují zájem být jeho součástí. Je také důležité vnímat roli pronajímatelů budov, ve kterých podnik sídlí. „Program VIGBC by se měl zaměřit právě také na tuto oblast a komunikaci se samotnými pronajímateli, protože na nich rozhodnutí o nakládání se zdroji a následném odpadovém hospodářství stojí především“ (Respondent D, 2020). Podniky tak nad zdroji nemají dostatečnou kontrolu, dokud budovu nevlastní, a mají tak i menší šance prvky energetického využívání v tomto ohledu měnit. Záleží tedy znovu na komunikaci, tentokrát s dalšími aktéry v místní komunitě. „I přes zmíněné limity ale věřím, že bychom bez programu VIGBC byli v udržitelném jednání spoustu kroků pozadu a do budoucna máme v plánu s organizací spolupracovat i na dále“ (Respondent D, 2020).

6. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Na základě provedené popisné analýzy programu VIGBC a z rozhovorů s jednotlivými respondenty lze certifikační program pro podniky považovat za jeden z možných nástrojů vhodných k utváření a upevnění udržitelné urbánní sítě. Z výpovědí jednotlivých respondentů také lze posoudit, že se program odklání od konceptu greenwashing, a svým zeleným označením tak dává podnik najevo, že aktivitami, kterým se s pomocí VIGBC věnuje skutečně mění působení podniku ve stopách zodpovědnějšího jednání. Transparentnost, přátelské prostředí a dostatečná důvěra jsou tedy základními body, které je v rámci certifikačního programu nutné zahrnout, a bez kterých by program nebyl dostatečně efektivní. Dále výzkumné šetření potvrzuje, že je stále větší výzvou posílení komunikace mezi jednotlivými aktéry, šíření vzdělání a informovanosti, která se tak prostřednictvím VIGBC do místní komunity dostává. Existuje zatím minimum certifikačních programů, které jsou mířeny na sféru podniků jen v městském pojetí, a proto nelze nyní VIGBC dostatečně porovnat s funkčností dalších programů.

I přes zmíněné limity zde benefity nad negativními aspekty stále převažují. Výzkum tak nabízí možnost nahlédnout do efektivního zahraničního programu, který je podporován aktéry zkoumané udržitelné sítě a které tak na oplátku zároveň podporuje program VIGBC. Problém s nevědomostí některých občanů a problematičnost nedostatečně rozšířeného povědomí o programu představuje jeden z primárních limitů, který se ale jednotliví aktéři snaží aktivně především skrze pořádání různých událostí týkající se změny ve smýšlení v komunitě pozměnit. Pokud je ale z pohledu města vnímán limit programu v oblasti konzumu, je pravděpodobně potřeba zaměřit se na vývoj plánů programů mířených přímo na sféru spotřebitelů, na kterou samotný VIGBC necílí. Cílovou skupinku certifikačního programu ale tvoří právě podniky, skrze které se organizace snaží ovlivnit též jejich zákazníky, a mění tedy konzumní společnost nepřímo. Prostřednictvím programu má tak město o krok blíže k naplnění svých strategických plánů, a tedy i blíže k naplnění SDGs. Zelené certifikace se ve Victorii dají uchopit jako pojítka mezi jednotlivými aktéry v udržitelné síti, které tak šíří osvětu o zodpovědnějších praktikách v rámci své komunity dále. V neposlední řadě tak může program sloužit jako inspirace nejen pro mnoho dalších měst, ale také vesnic a pro samotné podniky, které hledají cestu, jak aplikovat udržitelnější jednání a změnu směrem k cirkulární ekonomice v rámci své komunity.

ZÁVĚR

Udržitelnost a udržitelný rozvoj představují zásadní koncepty současnosti. Ve snaze nalézt řešení ke snížení problematiky týkající se životního prostředí a konzumního jednání společnosti je nutné podpořit přechod ze systému lineární ekonomiky na systém cirkulární. V tomto systému se se zdroji nakládá tak, aby jejich životní cyklus nekončil na skládkách, a namísto toho bylo potenciálu jednotlivých materiálů využito znovu, odpadu bylo ve výsledku zcela předcházeno a zdroje zachovány. Aplikací prvků cirkulární ekonomiky pak pro města, která vytváří místo nejvyšší koncentrace čerpání zdrojů, přináší možné cesty nejen vedoucí k naplnění globálních udržitelných plánů a cílů, ale také k zodpovědnějšímu jednání jedinců v rámci městských komunit. Města samotná se snaží vytvářet dále plány udržitelného rozvoje v širokém spektru tak, aby těch globálních bylo dosaženo. Otázkou často bývá, jak mířit vzdělanost v komunitě přímo tam, kde je zprostředkován samotný konzum, tedy do sféry podniků. Roli vzdělávání poté mohou převzít organizace s odborníky na cirkulární ekonomiku se snahou jednotlivým podnikům pomoci v krocích směrem k udržitelnějšímu jednání. Nedostatečná vzdělanost a informovanost vyvábí totiž mnohdy onen problém, kdy podnik nemá tušení jak a proč by měl jejich současný systém podléhat změnám.

K organizacím tedy přichází úkol, který lze zprostředkovat prostřednictvím mnoha cest, a jednu z nich představuje právě program zelených certifikací. Tento program v podnikové sféře dle výzkumu může sloužit jako možný nástroj k upevnění udržitelné sítě prokazující snahu o snížení lidských faktorů narušující životní prostředí, a to primárně ve městech a jejich okolí. Účel programu je především pomoci podnikům s cestou k udržitelnějším praktikám, nejčastěji pak přechodem od tradičního modelu založeném na zisku k modelu trojí zodpovědnosti, tedy modelu, který se snaží o propojení environmentální, společenské a ekonomické vrstvy zájmů podniků s aplikací cirkulárních prvků. Pomocí certifikačního označení tak podnik může dát najevo o svých praktikách místní komunitě a dalším aktérům udržitelné sítě, kteří chtějí zodpovědnější jednání podniků podpořit, ucelit tak udržitelnou síť a posílit udržitelnost v rámci celé své komunity.

Příklad již fungujícího kanadského programu VIGBC ve Victorii představuje ukázkou, kterou jsme v rámci výzkumu analyzovali a měli možnost podrobně zjistit nejen o jeho funkčnosti, ale také o limitech, které může takový program obnášet.

Prostřednictvím rozhovorů s jednotlivými aktéry místní udržitelné sítě zde byla možnost nahlédnout do vnímání programu ze stran jejich jednotlivých aktérů. Důležité prvky, které v programu nesmí chybět je jistá transparentnost, důvěra a spolehlivost, díky které lze zabránit dojmu greenwashing, a vytvořit tak zázemí kvalitního programu a označení vedoucího k budování a rozvoji udržitelného města. I přes limitující prvky, které program obnáší, jako je například nedostatečně provedená kategorizace v rámci jednotlivých oblastí certifikovaných podniků či rozšíření povědomí o programu v dané komunitě, může ve městě tento způsob vzdělávání a propojení aktérů fungovat jako benefit nejen v podnikové sféře, ale v celé komunitě a podpoře lokálnosti, která již nyní představuje zásadní prvek udržitelnosti. Cesta k zodpovědnějšímu jednání v podnikové sféře tímto ale zdaleka nekončí a je extrémně důležité věnovat se dalšímu rozvoji v této oblasti i nadále. Zelené certifikace ale mohou představovat pojítka pro vzájemnou podporu mezi jednotlivými aktéry udržitelné sítě, a taktéž její budování.

SEZNAM LITERATURY

Bowen, F., Argon-Correa, A. J. 2014. *Greenwashing in Corporate Environmentalism Research and Practice: The Importance of What We Say and Do*. 27 (2) 107–112.

City of Victoria [online]. 2020. City of Victoria *Sustainability*. Dostupné z: <https://www.victoria.ca/EN/main/residents/sustainability.html>

City of Victoria [online]. 2021. City of Victoria *Strategic Plan 2019-2022*. Dostupné z: https://www.victoria.ca/assets/City~Hall/Mayor~Council/Documents/StrategicPlan_2021%20DIGITAL.pdf

Condon, P. M. 2010. *Seven Rules for Sustainable Communities: Design Strategies for the Post-Carbon World*. Washington, DC: Island Press.

CZSO (Český statistický úřad) [online]. 2006. CZSO *Analýza kontextů makroekonomického vývoje – 2005. Udržitelný rozvoj*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1101-06-za_rok_2005-008

European Commission [online]. 2020. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *A new Circular Economy Action Plan for a Cleaner and More Competitive Europe*. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

French, E., Sudharsan, S., Clark, J. [online]. 2018. *Local Leadership and Global Goals: How City Sustainability Networks are Changing Progressive Policymaking*. Dostupné z: <https://www.metropolitiques.eu/Local-Leadership-and-Global-Goals-How-City-Sustainability-Networks-are-Changing.html>

Friend, G., Kordesch, N., Privitt, B. (2009). *The Truth About Green Business*. Upper Saddle River, NJ: FT Press.

Government of Canada [online]. 2019. Immigration matters. *Economic Profile Series: Victoria, British Columbia*. Dostupné z: <https://www.canada.ca/content/dam/ircc/migration/ircc/english/pdf/immigration-matters/economicprofile-victoria-britishcolumbia-en-final.pdf>

Chouinard, Y., Stanley, V. 2014 *Zodpovědná firma: jak podnikat tak, aby to bylo prospěšné nejen vlastníkům, ale i ostatním lidem a planetě*. Praha: PeopleComm.

INCIEN (Institut cirkulární ekonomiky) [online]. 2021. INCIEN *Cirkulární ekonomika*. Dostupné z: <https://incien.org/cirkularni-ekonomika/>

INCIEN (Institut cirkulární ekonomiky). 2018. *Cirkulární Česko*. [online]. Praha: Direct People. Dostupné z: https://incien.org/wp-content/uploads/2018/08/WP_CE.pdf

Kyselka, I. [online]. 2014. *Příklady urbanistické odolnosti (resilience): Výroční konference spa-ce.net v Bratislavě*. Dostupné z: https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2014/2014-06/06_prikklady.pdf

MPO (Ministerstvo průmyslu a obchodu). 2015. *Aplikační výklad pro vymezení pojmů drobný, malý a střední podnikatel a postupů pro zařazování podnikatelů do jednotlivých kategorií*. [online]. Praha: MPO ČR. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54344/64505/659437/priloha021.pdf>

MŽP (Ministerstvo životního prostředí) [online]. 2021. *MŽP Udržitelný rozvoj*. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

Norman, W., MacDonald, C. 2004. *Getting to the Bottom of "Triple Bottom Line"*. *Business Ethics Quarterly*. 14 (2), 243-262.

Nováček, P. 2010. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc: Univerzita Palackého.

OSN (Organizace spojených národů) [online]. 2021. *OSN Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*. Dostupné z: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

OSN (Organizace spojených národů). 2002. *Report of the World Summit on Sustainable Development*. [online]. New York, NY: The UN. Dostupné z: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/Conf.199/20>

Pospíšil, Z. J., Závadná, S. 2014. *Udržitelnost v podnikání*. [online]. Olomouc: Univerzita Palackého. Dostupné z: https://psych.upol.cz/fileadmin/userdata/FF/katedry/pch/uchazecum/mba/publikace/skriptum_KAE_UDP_f-1.pdf

Roseland, M. 2012. *Toward Sustainable Communities: Solutions for Citizens and Their Governments*. Canada, BC: New Society Publishers

Savelyeva, T., Douglas, W. 2017. *Global consciousness and pillars of sustainable development*. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 18 (2) 218-241

Synergy Enterprises [online]. 2021. *Synergy Enterprises Empowering Climate Action*. Dostupné z: <https://www.synergyenterprises.ca>

VIGBC (Vancouver Island Green Business Collective) [online]. 2021. *VIGBC A force for a positive change*. Dostupné z: <https://www.vigbc.ca>

WCED (World Commission on Environment and Development). 1987. *Our common future*. Oxford: Oxford University Press.